

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
6713-09

meddelad i Stockholm den 27 september 2010

KLAGANDE

AA

MOTPART

Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 16 oktober 2009 i mål nr 6799-09, se bilaga

SAKEN

Återköp av pensionsförsäkring

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

AA fullföljer sin talan och anför bl.a. följande. Hon började spara i pensionsförsäkringen år 1991 och slutade för sex-sju år sedan eftersom hon då inte längre hade råd att fortsätta sparandet. Hon har ett stort behov av att omedelbart få ut pengarna från pensionsförsäkringen eftersom hennes ekonomiska situation är mycket ansträngd. De ekonomiska svårigheterna gör att hon mår dåligt och hon har haft tankar på självmord. Hon har fått besked om att hon kan

Dok.Id 95641

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

bli vräkt från sin lägenhet och få elen avstängd på grund av obetalda skulder för lägenhetshyra och elkostnader. Hon kan inte betala skulderna. Socialtjänsten säger att hon inte har rätt till ekonomiskt bistånd.

Skatteverket bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Av uttalanden i förarbetena till dispensbestämmelsen (prop. 1993/94:85 s. 52 f. och prop. 2005/06:124 s. 95) får anses framgå att det finns två typer av situationer där dispens kan medges. Den ena situationen är då försäkringstagaren är på obestånd och ett återköp är helt avgörande för att undvika en personlig konkurs, den andra då omständigheterna är så säregna att dessa förenat med ett trängande ekonomiskt behov av pensionskapitalet innebär att ett upprätthållande av återköpsförbudet framstår som direkt stötande. Det ligger i sakens natur att en sådan ”säkerhetsventil” ska användas mycket restriktivt. AA har som grund för sin dispensansökan åberopat hyres- och elskulder som uppkommit bl.a. med anledning av att hennes man har varit sjukskriven och hennes söner arbetslösa. AA har uppgett att elen kommer att stängas av och att familjen kommer att bli vräkt från sin bostad om hon inte får tillgång till pensionskapitalet. Hon har vidare uppgett att hon mått dåligt på grund av sina ekonomiska problem. AA får anses ha allvarliga ekonomiska problem och förhållandena kan sannolikt bedömas som ömmande. Ömmande förhållanden är dock inte i sig tillräcklig grund för dispens. Att AA skulle vara på obestånd förefaller inte ha gjorts gällande. Frågan är därför om det föreligger synnerliga skäl för att medge återköp. I förarbetena anges att det föreligger synnerliga skäl om inlåsnings av kapitalet framstår som direkt stötande. Vad som kan anses som stötande är ytterst subjektivt och lämnar stort utrymme för olika bedömningar.

Av Skatteverkets avgöranden framgår att dispens, förutom i rena obeståndssituationer, också medgetts vid svår sjukdom och vid mycket speciella personliga förhållanden. Hot om avhysning har inte ansetts utgöra skäl för dispens.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 58 kap. 18 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), IL, får en pensionsförsäkring återköpas om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst

Mål nr
6713-09

30 procent av prisbasbeloppet. Om återköpsvärdet är högre, dock högst ett prisbasbelopp, får återköp ske under förutsättning att försäkringen inte är förenad med ett oåterkalleligt förmånstagarförordnande och premier för försäkringen inte har betalats under de senaste tio åren.

I andra fall får, enligt paragrafens andra stycke, Skatteverket medge återköp, om försäkringstagaren är på obestånd och genom ett återköp kan få en varaktig lösning på sina ekonomiska problem eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Ett medgivande förutsätter att återköp får ske enligt försäkringsavtalet och försäkringstekniska riktlinjer (s.k. dispens).

Med obestånd avses att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig, jfr 1 kap. 2 § andra stycket konkurslagen (1987:672).

Frågan i målet är om det finns skäl att medge att AA får återköpa pensionsförsäkringen med stöd av bestämmelserna i 58 kap. 18 § andra stycket IL. Försäkringskapitalet uppgick vid utgången av december 2008 till 82 556 kr.

Särskilda skatteregler om återköp av pensionsförsäkring infördes år 1976. Genom en lagändring år 1993 stramades reglerna upp så att återköp kunde medges endast om det fanns synnerliga skäl. I motiven till ändringen framhölls bl.a. följande. Uppstramningen markerade att pensionssparandet var ett långsiktigt bundet sparande som genom inskränkningarna i rätten att förfoga över medlen motiverade skattesubventionen. Avsikten var att dispensprövningen skulle vara starkt restriktiv. Eftersom dispensregeln kräver synnerliga skäl är den avsedd att tillämpas när en utebliven utbetalning närmast framstår som stötande. Att den skattskyldige hamnat i allvarliga ekonomiska svårigheter och förhållandena var ömmande ansågs inte vara tillräckligt. De omständigheter som kunde ligga till grund för en dispens borde vara sådana att risken för att de skulle uppkomma inte rimligen kunnat förutses av försäkringstagaren. Dispensgrunden var avsedd som en ”säkerhetsventil” i fall då mer säregna förhållanden medför ett uppenbart och

trängande behov av pensionskapitalet (prop. 1992/93:187 s. 205 och prop. 1993/94:85 s. 52 f.).

Återköpsreglerna fick sin nuvarande lydelse år 2006 i samband med att ett enklare och snabbare skuldsaneringsförfarande genomfördes, varvid bl.a. följande anfördes i förarbetena. En gäldenärs tillgångar i form av pensionsförsäkringar kunde leda till att skuldsanering nekades, trots att de medel som sparats inte kunde tas i anspråk för betalning till borgenärerna. Det var därför lämpligt att tydligt reglera att dispens för återköp skulle meddelas i de fall då försäkringstagaren är på obestånd och denne genom ett återköp kan komma i fråga för en skuldsanering. Dispensmöjligheten borde inte begränsas till de fall där en skuldsanering utgör den varaktiga lösningen på gäldenärens ekonomiska problem utan även kunna omfatta lösningar i form av frivilliga uppgörelser. Det måste dock kunna antas att ett återköp skulle underlätta en sådan uppgörelse eller ett sådant beslut (prop. 2005/06:124 s. 65 f. och 95).

Av handlingarna framgår att AA bor i en hyreslägenhet tillsammans med sin 17-årige son och sin sambo. Hon har ett arbete och tjänar 15 600 kr i månaden. Kontrolluppgifter till AAs taxering 2009 redovisar inkomster i form av lön m.m. om 185 885 kr och ränteutgifter om 21 224 kr. Enligt registerutdrag från augusti 2009 har AA ett knappt tjugotal enskilda mål aktuella hos Kronofogden avseende skulder om sammanlagt 105 128 kr. Av handlingarna framgår vidare att AAs sambo, som hyr familjens lägenhet och står för elabonnemanget, vid flera tillfällen och senast i juni 2010 har sagts upp till omedelbar avflyttning på grund av obetald hyra och underrättats om att elen till lägenheten kan komma att kopplas från om han inte betalar förfallen skuld.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

AAs skulder uppgår till betydande belopp och det står klart att hon inte har kunnat betala sina skulder i rätt tid och att denna oförmåga inte är enbart tillfällig. Hon får därför anses vara på obestånd.

Mål nr
6713-09

En utbetalning av medlen i pensionsförsäkringen skulle ge AA möjlighet att betala en del av sina egna skulder. Utredningen ger emellertid inte stöd för antagandet att en utbetalning skulle kunna leda till annat än en tillfällig och partiell förbättring av hennes situation. I målet saknas uppgifter om försök att få till stånd en skuldsanering eller annan uppgörelse med AAs borgenärer. Det kan därför inte antas att en utbetalning av pensionsmedlen skulle innebära en varaktig lösning på AAs ekonomiska problem.

AA har uppgett att hon uppfattar sin situation som pressande och att hon mår mycket dåligt. Det har dock inte genom läkarintyg eller på annat sätt framkommit att hennes besvär skulle vara så allvarliga att inlåsningsen av pensionskapitalet framstår som direkt stötande. Med hänsyn härtill kan inte heller synnerliga skäl för återköp anses föreligga. Överklagandet ska därför avslås.

Gustaf Sandström

Nils Dexe

Peter Kindlund

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Anna Stålnacke

Regeringsrättssekreterare

Avd. I

Föredraget 2010-08-25

Målet har föredragits av regeringsrättssekreteraren Markus Olsson.